បានកន្លះម៉ែត្រ, បើមនុស្សខ្សោយវិញបានតែបីឬបួនតឹកប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកខ្លួនខ្ញុំពេលនោះកំពុងពេញកម្លាំងដោយអាយុ២២ឆ្នាំ ខ្ញុំអាចសែងអុសម្តងបាន៥០សង្ទីម៉ែត្រ ។ ខ្ញុំអាចសែងអុសខ្លួនឯងផងអុសរបស់មិត្តភក្តិផង ដោយខ្ញុំកាប់មិនកើត ។ ប៉ុន្តែការផ្ទួយប្រវាស់កម្លាំងគ្នាបានតែបីថ្ងៃ, មិត្តខ្ញុំក៏ឈឺទៅទៀត,ខ្ញុំរកដៃគូមិនបានក៏អស់សង្ឃឹមត្រឹមនេះសម្រេចចិត្តថា ត្រូវឈប់កាប់អុសទោះបី គេធ្វើ ទុក្ខធ្វើបាបដូចម្តេចក្តី ,ស៊ូតែទ្រាំទៅចុះ ព្បិតប្រឹងលែងរួចទៅហើយ ។ ខ្ញុំនឹកឃើញទោសកំហុសដែលត្រូវទទួលយ៉ាងវេទនា ខ្ញុំព្រួយណាស់ ហើយខ្ញុំនឹកថាមិត្តដែលគេនិយាយប្រាប់ខ្ញុំនូវរឿង មហន្តទោសនោះប្រាកដជាពិតមែនហើយ ខ្ញុំមុខជានឹងត្រូវរងហើយ ។ ក្នុងគ្រានោះ,ខ្ញុំនឹកបួងសួងដល់បុណ្យគុណដែលខ្ញុំបានធ្វើមកប៉ុន្មាន ព្រមទាំងគុណមាតាបិតាជីដូនជីតាទាំងប៉ុន្មានសូមជួយ ជ្រោមជ្រែងបញ្ចូលចិត្តកុំឱ្យតម្រួតវាធ្វើបាបខ្លាំងពេក ហើយក៏អង្គុយលើឈើងាប់មួយដើមស្រក់ ទឹកភ្នែក ដោយនឹកភ័យខ្លាចដល់ពេលល្ងាចដែលត្រឡប់ទៅគុកវិញ មិនដឹងជាពួកតម្រួតវាទាត់ ធាក់យ៉ាងណាទេ ព្បិតធ្លាប់បានឃើញផ្ទាល់នឹងភ្នែកខ្លួនឯងស្រាប់មកហើយ ។ ក្នុងពេលធ្វើការឱ្យគេមិនបានសម្រេចម្តងៗ , ពួកតម្រួតវាហៅឈ្មោះមនុស្សទោសម្នាក់ម្តងៗទៅឈរដោយ ឡែកពីគេ ហើយវាវាយទាត់ធាក់ធ្វើបាបមនុស្សទោសសម្បើមក្នុងម្តងៗបីបួននាក់ដើម្បីឱ្យមនុស្ស ឯទៀតរាងចាល ខំប្រឹងធ្វើការឡើងដោយគេចោទថាយើងមិនព្រមធ្វើការ, គេមិនមែនយល់ថា យើងខំធ្វើការណាស់ដែរ តែវាហួសកម្លាំងទៅមិនរួចនោះទេ ។

ហេតុនេះហើយ ,បានជាខ្ញុំព្រួយចិត្តខ្លាំងខ្លាចក្រែងគេធ្វើទារុណកម្មខ្លាំង ទៅជាសម្រក់ទឹកភ្នែកតែម្តង ដោយក្នុងជីវិតខ្ញុំមិនដែលជួបប្រទះនឹងសេចក្តីទុក្ខដូចគ្រានេះឡើយ ។

មិត្តជាទីស្នេហា ! ក្នុងពេលកំពុងអង្គុយសម្រក់ទឹកភ្នែកស្រាប់តែឮសូរសម្លេងមួយម៉ាត់គត់ប្រាប់ថា «ខំទៅ» ខ្ញុំងើបក្បាលងាកមើលតាមរកម្ចាស់សម្លេងមិនឃើញសោះ ។ ហេតុអ្វីក៏ឮសម្លេងមនុស្សដូច្នេះ ? ដល់នឹកយូរៗទៅ ទើបសម្រេចចិត្តថា ត្រូវតែខំប្រឹងប្រែងរកអុសបន្ថែមទៀត , លុះខំរកបានប្រហែល៧តឹក ក៏ដល់ម៉ោង៥ល្ងាចទៅហើយ ខ្ញុំក៏សម្រេចចិត្តត្រូវតែប្រថុយទៅសុំ ទោសចំពោះកាប៉ូរ៉ាល់ឱ្យគេជួយកត់បំពេញថា គ្រប់ហើយទៅ,ចាំដល់ថ្ងៃស្អែកសឹមខំរកអុសសងគេឱ្យគ្រប់ចំនួនវិញ ។ លុះចុះពីលើភ្នំមកដល់ដីហើយ,ខ្ញុំដើរចូលទៅសំពះកាប៉ូរ៉ាល់នោះ

សុំឱ្យគេ ជួយ ។ ក្នុងពេលនោះគេក៏មានចិត្តប្រណីអនុគ្រោះឱ្យតាមសុំ ,ប៉ុន្តែគេបានប្រាប់ថា ដល់ថ្ងៃស្អែក ត្រូវតែរកសងវិញកុំខាន ។ ខ្ញុំមានសេចក្តីត្រេកអររកអ្វីប្រៀបពុំបានឡើយ ។ នៅពេលដែលត្រឡប់មកគុកវិញ ខ្ញុំក៏ទៅអង្គុយព្រួយចិត្តផ្អែកខ្នងនឹងគល់ព្រីងមួយនៅមុខគុកដោយបណ្តែតអារម្មណ៍អស់សង្ឃឹមទៅរកថ្ងៃព្រឹកស្អែកទៀត ។ កំពុងតែអង្គុយសម្រាកបន្តិចមិនទាន់បានទទួលទានបាយផង , ស្រាប់តែឮសូរសម្លេងលោកម្នាក់ជាតិខ្មែរ ធ្វើការនៅការិយាល័យលោកប្រតិភូ (Délégué) នៅកោះត្រឡាចនោះស្រែកសួរថា អាណាឈ្មោះប៊ុណ្ណចន្ទ ម៉ុល ? មានឈ្មោះប៊ុណ្ណចន្ទម៉ុលនៅទីនេះ ទេ ? ខ្ញុំក៏ឆ្លើយទៅវិញថា :

ខ្ញុំបាទនេះហើយឈ្មោះប៊ុណ្ណ ចន្ទ ម៉ុល ។

ទើបលោកនោះហៅខ្ញុំឱ្យដើរតាមគាត់បន្តិចទៅ,ហើយក៏ចង្អុលទៅទិសខាងកើត និយាយប្រាប់ខ្ញុំថា : ព្រឹកស្អែកនៅពេលចេញពីគុក ឯងទៅរកខ្ញុំនៅផ្ទះលេខ១៨កុំខាន ។ ខ្ញុំឈ្មោះ*អង់ជ្រេ ដកម៉ែ* អ្នកបកប្រែភាសាខ្មែរបារាំង ។ ខ្ញុំទទួលពាក្យគាត់ហើយ គាត់ក៏ទៅផ្ទះគាត់ទៅ ។ លុះដល់ម៉ោង៧យប់ ,គេវាយរគាំងបញ្ចូលមនុស្សទោសទាំងអស់ទៅក្នុងគុក ។ ល្ងាចនេះខ្ញុំទទួលទានដំណេកពុំបានសោះ ចេះតែនឹកទៅដល់ព្រឹកស្អែកដែលត្រូវរកអុសទ្វេឡើង សម្រាប់សងគេពីមុនផង សម្រាប់ថ្ងៃស្អែកមួយម៉ែត្រទៀតផង តើធ្វើយ៉ាងម៉េច ? រកគិតមិនលេចសោះ ។

ល្ងាចនោះខ្ញុំទន្ទឹងឱ្យភ្លឺឆាប់នឹងទៅរកលោក*អង់ជ្រេ ដកម៉ែ* ។

លុះព្រឹកឡើងម៉ោង៥ភ្លឺ, ខ្ញុំក៏ចេញពីគុកមកក្រៅជាមួយមនុស្សទោសឯទៀត,ប៉ុន្តែពុំអាចទៅរកលោកនោះភ្លាមតាមបំណងរបស់គាត់បានឡើយ ,ខ្ញុំត្រូវរង់ចាំទាល់តែដល់ម៉ោង៦ទើបហ៊ានដើរទៅរកគាត់ឯផ្ទះលេខ១៨ ។ លុះទៅដល់ ឃើញលោកនោះ នៅចាំខ្ញុំជាស្រេច ។ នៅពេលជួបគ្នាលោកបានប្រាប់ខ្ញុំថាឱ្យខ្ញុំប្រយ័ត្នកុំឱ្យនរណាដឹងចំពោះរឿងខ្ញុំនិងគាត់ឱ្យសោះ តែបែកការណ៍ហើយ , ខ្លួនខ្ញុំនឹងត្រូវគេវាយដំច្រំធាក់យកទៅដាក់គុកងងឹត,ឯចំណែកខ្លួនគាត់វិញ ក៏ត្រូវផ្លាស់២៤ម៉ោង ។ នេះជាច្បាប់គុកនៅកោះត្រឡាច ស្តាប់បានទេ ? ខ្ញុំទទួលពាក្យគាត់ហើយ ទើបគាត់

ប្រាប់ថា៖ឥឡូវបងប្អូនខ្ញុំផ្ញើគ្រឿងម្ហូបកំប៉ុងផ្សេងៗមក ,មានកាពិផាវ,កាពិឃិញ,នំផ្សេងៗជាច្រើនកំប៉ុងមកឱ្យព្រមទាំងប្រាក់៦០០រៀលផង ។ គាត់ថា ខ្ញុំយករបស់ទាំងនេះទៅទុកមិនបានទេពីព្រោះខ្ញុំនៅក្នុងគុក ។ ប៉ុន្តែបើចង់ទទួលទានអ្វីៗត្រូវមកយកពកផ្ទះគាត់បន្តិចម្តងៗទៅ ។ ឯប្រាក់បើត្រូវការចាយប៉ុន្មានមកយកទៅចុះ ! ឮដូច្នេះខ្ញុំមានសេចក្តីត្រេកអរឥតឧបមា រួចបានសូមយកប្រាក់ពីគាត់ចំនួន២០រៀល ដោយមានសង្ឃឹមថានឹងបានធូរក្នុងការកាប់អុសដោយសារប្រាក់នេះ ។

សូមជម្រាបថា នៅកោះត្រឡាចឱ្យតែមានប្រាក់មួយរៀលអាចញាំងជីវិតឱ្យធូរស្រាលបានមួយថ្ងៃ ជាពិសេសក្នុងក្រុមកាប់អុសដោយជួលគេឱ្យកាប់អុសជួសបាន១ម៉ែត្រដែរ ឮិតមានមនុស្សទោសចាស់ៗនៅរាប់ឆ្នាំមកហើយ ពូកែកាប់អុសណាស់ គេអាចកាប់៣ឬ៤ម៉ែត្រក្នុងមួយថ្ងៃយ៉ាងធូរ ។ ចំណែកខ្ញុំកាប់តែ១ម៉ែត្រក្នុងមួយថ្ងៃបានយ៉ាងត្រដាបត្រដួស ។ នៅវេលាដែលខ្ញុំយកប្រាក់ពីលោកដកម៉ែ២០រៀលទៅខ្ញុំយក១រៀលទៅជួលគេកាប់ជួសបានមួយថ្ងៃ ហើយយកមួយរៀលទៀត ទៅជូនកាប៉ូរ៉ាល់ដែលខ្ញុំខ្វះអុសគេពីថ្ងៃមុន ។ ថ្ងៃហ្នឹងខ្ញុំបានសម្រាកកម្លាំងមួយថ្ងៃ បានដើរទៅសួរមិត្តភក្តិដែលឈឺនៅព្យាបាលរោគឯផ្ទះពេទ្យ ព្រមទាំងបានឱ្យប្រាក់៥រៀលទុកទិញថ្នាំព្យាបាលរោគផង ។ មនុស្សទោសដែលពូកែកាប់អុសនៅទីនោះមិនសមជាពូកែសោះ ឮិតពួកនោះជាអ្នកលេងល្បែងគ្រប់យ៉ាងមានបៀបារាំង,ធូ,យូគីជាដើម ហើយពុំសូវមានពេលដេកផង,ក្នុងមួយយប់វាដេកបានតែចំនួន៣ម៉ោងប៉ុណ្ណោះ វាច្រើនតែលេងល្បែង ។

តាំងពីបានប្រាក់មក ខ្ញុំមានពេលសម្រាកបានដើរលេងនៅតាមភូមិតូចធំក្នុងកោះបានទៅស្គាល់មិត្តខ្មែរម្នាក់ឈ្មោះខាត់ នៅខេត្តតាកែវ បារាំងឱ្យធ្វើកាប៉ូរ៉ាល់ខាងដាំដំឡូងឱ្យត្រួតមនុស្សទោស១៥នាក់ ។ ខ្ញុំនៅលេងនៅកន្លែងនោះតាំងពីព្រឹករហូតដល់ល្ងាចទើបដើរទៅចូលគុកខាងផ្នែកកាប់អុសនោះវិញ ។ ខ្ញុំបានឱ្យប្រាក់៥រៀល ទៅកាប៉ូរ៉ាល់កាប់អុសដើម្បីបានឈប់៥ថ្ងៃតទៅទៀត ។

សូមជម្រាបថា ៖ គឺអាស្រ័យប្រាក់ដែលបងប្អូនផ្ញើមកពីស្រុកកាត់សមុទ្រ កាត់ប្រទេសនោះហើយទើបខ្ញុំបានធូរខ្លួនរំដោះពីទុក្ខទោសបានមួយគ្រាដ៏ធំ ។

-៩-

ការប្រដាល់នៅកោះត្រឡាច

ក្រោយពីឈប់កាប់អុសបាន១០ថ្ងៃ,ដល់ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ១៩៤២ ខ្ញុំបានកាត់ទៅសួរសុខទុក្ខលោកតាភោគ នី នៅកន្លែងឡឥដ្ឋឡធ្យូង ដែលមានមិត្តភក្តិ៣_៤នាក់ធ្វើការនៅនោះ ។ កំពុងតែនិយាយគ្នាលេងពីនេះពីនោះ ស្រាប់តែមានតម្រួតជាតិខ្មែរម្នាក់ឈ្មោះស៊ុម នៅទីនោះបានមកឈរនិយាយលេងជាមួយដែរ ។ គាត់ថា គាត់ស្គាល់ពូជអម្បូរខ្ញុំច្បាស់នៅសង្កាត់ច្បាររំពៅ, ខេត្តកណ្តាល គាត់ថាចាំមានឱកាសស្រួល ,គាត់នឹងសុំខ្ញុំឱ្យធ្វើការនៅឡធ្យូង ជាមួយតាភោគ នីវិញដើម្បីឱ្យបានជួបជុំគ្នា ។ ខ្ញុំក៏បានថ្លែងអំណរគុណចំពោះគាត់វិញ ។ ក្រោយនោះលោកភោគ នីបានជំរាបទៅលោកស៊ុមនោះថា ប្អូនប៊ុណ្ណច័ន្ទ ម៉ុល ចេះដាល់ពូកែចំណាប់ ។ លោកស៊ុម ក៏សួរបញ្ជាក់ខ្ញុំថា ចេះមែនឬ ?ខ្ញុំក៏ជម្រាបគាត់វិញថា ចេះខ្លះដែរ តែពុំដែលបាន ប្រកួតប្រជែងនឹងគេឡើយ ,គ្រាន់តែធ្លាប់បានហាត់កីឡាប្រដាល់ច្រើនមុខជាងកីឡាឯទៀតៗ ។ គាត់សួរបញ្ជាក់ខ្ញុំទៀតថា ឯងចេះកីឡាច្រើនមុខផង ? ខ្ញុំឆ្លើយប្រាប់គាត់ថា ខ្ញុំចេះច្រើនមុខសឹងតែគ្រប់កីឡាទាំងអស់ ដែលនៅស្រុកខ្មែរគេនិយមរាប់អាន ។ គាត់ក៏ថាឥឡូវនេះ នៅកោះត្រឡាចគេកំពុងរកជាតិខ្មែរយើងម្នាក់ទៅប្រដាល់ជាមួយជាតិយួនម្នាក់ឈ្មោះអាបេ ,ធ្វើការនៅក្រុមសាធារណការកោះត្រឡាច ។ វាជាអ្នកបើកបររ៉ូឡូកិនថ្ម តាមផ្លូវថ្នល់នៅមាត់សមុទ្រ ។ អាបេ វាដាល់ឈ្នះខ្មែរយើងរាប់ចំនួន៧ឆ្នាំកន្លងមកហើយ ឥតនរណាហ៊ានដាល់នឹងវាទៀតទេ ។ ឥឡូវនេះជិតចូលឆ្នាំបារាំងទៀតហើយ ,ឮសួរគេសួររកគូប្រដាល់ឱ្យទៅប្រកួតនឹងអាបេ ទៀតតើឯងហ៊ានលេងនឹងវាទេ ? វាជាមនុស្សខ្លាំងហើយពូកែរហ័សរហួនណាស់ ,ពួកខ្មែរយើងនៅកោះត្រឡាចខ្លាចវាទាំងអស់ ។ គ្រានោះខ្ញុំនៅស្ងៀមឥតឆ្លើយថាអ្វីឡើយចេះតែគិតពិចារណាក្នុងចិត្តថា អាបេអីគេនោះពោះប៉ុនណាទៅ ? លោកក៏បញ្ជាក់ខ្ញុំទៀតថា ៖ ហ៊ានប៉ះនឹងវាទេ ? ខ្ញុំក៏ឆ្លើយថា ៖

បាទមិនទាន់ហ៊ានថាទេ ចាំខ្ញុំបាទទៅរកមើលរូបរាងវាឱ្យច្បាស់សិន ,បើល្មមតស៊ូបាន ខ្ញុំបាទនឹងជូនដំណឹងលោកក្នុងរវាងពីរថ្ងៃទៀត !

ដល់ព្រឹកស្អែកឡើង ខ្ញុំក៏ដើរទៅរកពិនិត្យមើលរូបរាងអាបេនោះនៅត្រង់មាត់សមុទ្រ ឃើញវាកំពុងបើកវ៉ូឡូកិនថ្មធ្វើថ្នល់ ។ ខ្ញុំពិនិត្យរូបរាងវាសព្វគ្រប់ទៅ ឃើញវាទាបជាងខ្ញុំបន្តិច, ចង្កេះវាមូលទំនងជាអ្នករហ័សរហួនមែន តែដោយវាមកជាប់គុកនៅកោះត្រឡាចចំនួន៨ឆ្នាំទៅហើយ,ឃើញថាចំណោះវាមិនជាប៉ុន្មានទេ ។ ម្យ៉ាងទៀតខ្ញុំយល់ឃើញថាអ្នកប្រដាល់ឱ្យតែមានមាឌធំ,ខ្ពស់ជាងគូប្រកួតហើយ តែងមានប្រៀបជាងគូប្រកួតបន្តិចហើយ ។ ចំណែកឯស្បៀតវាបើទុកជាយ៉ាងណា ក៏នៅតែជាបុរាណដែរ ត្បិតវាជាប់គុកយូរហើយ ។ លុះសង្កេតរូបរាងវាចំនួនកន្លះម៉ោងហើយ,ខ្ញុំក៏ត្រឡប់ទៅរកលោកស៊ុមវិញនៅឯឡឥដ្ឋ ។ គាត់ហៅខ្ញុំឱ្យចូលជិតហើយសួរខ្ញុំថា ម៉េចបានឃើញអាបេច្បាស់ហើយឬនៅ !ខ្ញុំជម្រាបគាត់ថា បានឃើញហើយ ! គាត់សួរទៀតថា , ម៉េចហ៊ានប្រកួតនឹងវាទេ ?ជួយយកឈ្មោះខ្មែរយើងម្តងទៅ ត្បិតវាឈ្នះគេរាប៧ឆ្នាំមកហើយ, លោកធំ[១] តែងតែឱ្យរកគូប្រកួតនឹងវារាល់ឆ្នាំគ្រប់កន្លែងគុកនៅកោះត្រឡាច តែរកមិនបានឥតមាននរណាហ៊ានលេងនឹងវាសោះ ។ ខ្ញុំជម្រាបទៅគាត់វិញថា ខ្ញុំបានសង្កេតមើលទៅឃើញវាថាមិនជាប៉ុន្មានទេ ,ប៉ុន្តែខ្ញុំបាទមិនហ៊ានមើលងាយគូសត្រូវឡើយ ។ ឥឡូវបើលោកឱ្យខ្ញុំបាទស្ម័គ្រចិត្ត,ខ្ញុំបាទក៏ហ៊ានស្ម័គ្រលមើលដែរ ប៉ុន្តែត្រង់ឈ្នះឬចាញ់ខ្ញុំបាទមិនហ៊ានធានាទេ ,ផ្សងតាមវាសនាទៅចុះ ! គ្រានោះលោកស៊ុមស្រែកជយោ ! មានខ្មែរហ៊ានស្ម័គ្រចិត្តនឹងអាបេហើយ !ល្អ១១ ! រួចគាត់ស្ទុះមកអង្រន់ស្មាខ្ញុំហើយថា : ស្អែកអញនឹងទៅប្រាប់លោកធំឱ្យឯងបានឈប់សម្រាកបានហាត់តទៅទៀតទម្រាំដល់ថ្ងៃ១ មករា ឆ្នាំ១៩៤២ នឹងចូលប្រកួតតែម្តង ។

នៅពេលនោះ ,ខ្ញុំដូចជាអរបន្តិចព្រួយបន្តិច ដោយមកពីខ្លួនខ្ញុំមិនដែលចុះស្នាមម្តងណា

១.ពាក្យលោកធំនេះជាពាក្យសម្រាប់ហៅអ្នកណាដែលធំជាងគេ ទោះបារាំងក្តី ខ្មែរក្តី ។ ប៉ុន្តែក្នុងទីនេះហៅសំដៅទៅលោក ឌីពឌីនឡឌី ជាតិបារាំងធំជាងគេនៅកោះត្រឡាច ។

គេកាះផងរកពីល្បីថា អាបេនោះវាខ្លាំងណាស់ តែវាជាប៉េត្រូវមួយដៃមុខជាក្អកធ្លាក់ឈាមស្លាប់មិនខាន ហើយបើទាត់ត្រូវមួយជើងវិញ ក៏គោងក្អកធ្លាក់ពរាមដូចគ្នាឃើញថាគួរឱ្យខ្លាចវាដែរ ប៉ុន្តែត្រូវតែប្រុងស្មៀតជានិច្ចមិនឱ្យវារំលោភរំលងលើបានទេ បើជាត្រូវស្លាប់វិញ ធ្វើម្តេចអាយុវាត្រូវរស់ត្រឹមនេះឯង ។ ចិត្តខ្ញុំនៅអរប៉េឯកបែកជាពីរជានិច្ច មកពីពួកយួននិងខ្មែរទាំងអស់វាខ្លាចអាបេដូចខ្លាទៅហើយ ,ឥតនរណាហ៊ានប្រកួតនឹងវាឡើយ ។ ស្រាប់តែដល់ពេលនេះ ទើបមានរូបខ្ញុំម្នាក់គត់ដែលហ៊ានចេញមុខសុំប្រកួតនឹងវា ។

តពីនោះបានតែ៣.៤ថ្ងៃ ដំណឹងនេះបានឮសុសសាយពេញកោះត្រឡាចអ្នកទោសជាតិយួន១ខ្លះផ្តើលថា មានជាតិខ្មែរម្នាក់ទើបតែមកដល់ថ្មី១ ហ៊ានប្រកួតនឹងបងបេយើងផង ,អានោះមុខជាងាប់ឆាប់ហើយ បងបេដាក់តែមួយដៃមួយជើង,វាប្រកាច់ស្លាប់ទៅហើយ ។ គឺជាទម្លាប់នៃចិត្តគំនិតរបស់ជនជាតិយួនដូច្នេះឯង ,បើហ៊ាន១ណាស់,លោតែខ្លាចវិញ ,តែមុខយើងក៏មិនហ៊ានងាកមើលចំផង ។ នេះជារឿងពិតដែលខ្ញុំបានទៅរស់នៅជាមួយពួកវាបានដឹងស្គាល់គំនិតវាសព្វគ្រប់អស់ ។ ដូចពាក្យបុរាណថា រស់ជាមួយចោរហោរយដូច្នោះ ដឹងរឿងវាទាំងអស់ ។

ចំណែកអាបេវិញ,វាត្រូវបានឈប់សម្រាក ដើម្បីឱ្យហាត់បម្រុងប្រកួតជាមួយខ្ញុំ ដូចជាខ្ញុំដែរ ។

តាំងពីនោះមក និយាយពីពួកបងប្អូនខ្មែរយើងជាមនុស្សទោសដូចគ្នា បាននាំគ្នាយកថ្នាំប្រៀម,ថ្នាំចងកំភួនដៃមកឱ្យខ្ញុំ ។ ឯលោកតាភោគ នី បានយកឫសឈើម្យ៉ាងមកឱ្យខ្ញុំបៀមដែរ ។ ខ្ញុំចេះតែទទួលពីមិត្តភក្តិដោយចិត្តរំភើបរីករាយដើម្បីកុំឱ្យមិត្តខ្ញុំទាំងនោះខូចទឹកចិត្ត ។

ថ្ងៃខែចេះតែកន្លងទៅ,ថ្ងៃទី១មករា១៩៤៣ បានមកដល់,ការប្រកួតគ្នាក៏ចាប់ប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរោងល្ខោនមួយដែលគេបានចាត់ចែងឡើងដោយយកឆាកល្ខោនធ្វើជាទីប្រកួត ។ ចំណែកអ្នកមើលមានជាតិបារាំង,យួន,ខ្មែរជាស៊ីវិលស្ទើរតែទាំងអស់បានមកទស្សនា ជាមួយមនុស្សទោសរាប់ពាន់នាក់កកកុញពាសពេញរោងល្ខោនរហូតដល់រំហែកជញ្ជាំងស្លឹកអស់រលីងទៅទៀត។

យប់នោះមានគូប្រដាល់៥គូ គឺក្នុងមួយគូ មានយួនម្នាក់ ខ្មែរម្នាក់គ្រប់គូទាំងអស់ ។ គូទីមួយខ្មែរចាញ់យួន ។ គូទី២ស្មើគ្នា ។ គូទីបីខ្មែរចាញ់យួន ។ គូទីបួន ខ្មែរឈ្នះយួន ។ ឯគូទីប្រាំគឺអាបេនិងខ្ញុំនេះឯង ។ មុនចូលទៅប្រកួតខ្ញុំនឹកបន់ស្រន់ដល់គុណបុណ្យ ដែលខ្ញុំបានធ្វើគ្រប់បែបយ៉ាងព្រមទាំងគុណមាតាបិតាសូមឱ្យជួយខ្ញុំ ឱ្យឈ្នះគូប្រកួតដើម្បីលើកតម្កើងកេរ្តិ៍ឈ្មោះជាតិខ្មែរយើងនៅកោះត្រឡាច ។ នៅពេលនោះខ្ញុំនឹកសង្ស័យច្រើន ដោយឃើញអាបេ វាឡើងមកលើវានប្រយុទ្ធ, វាបញ្ចេញស្នៀតប្រយុទ្ធរបៀបបុរាណ ដែលយួនហៅថា«យ៉ាស៊ី»ជាស្នៀតចិនប៉ាហ៊ី ។ ខ្ញុំនឹកក្នុងចិត្តថា បើវាប្រើស្នៀតនេះជាមួយខ្ញុំ ខ្ញុំមុខជាឈ្នះវាពិតប្រាកដ ។

លុះដល់ម៉ោង ,អាជ្ញាកណ្តាលក៏តាំងវាយរគាំងម៉ូង១ខ្ញុំនិងអាបេក៏បានក្រោកឡើងដើរចូលរកគ្នា ។ ពេលនោះអាបេវាចេញស្នៀតបុរាណ វាតាំងដាល់ខ្ញុំមុន តែខុសដោយខ្ញុំគេចផុត វាបែរមករកខ្ញុំម្តងទៀត វាដាល់ថែមមួយដៃទៀត,ខ្ញុំគេចខុសទៀត ។ ដល់លើកទីបី,វាលុកចូលមកបម្រុងដាល់ចំមុខខ្ញុំទៀត ,ខ្ញុំគេចមុខផុតទៅទៀត ,ទើបខ្ញុំប្រញាប់ដាល់សងមួយដៃស្តាំចំមុខវាវិញ ដែលវាភាត់មិនទាន់ ហើយខ្ញុំដាក់មួយដៃស្តាំភ្លាម១ទៅទៀត ត្រូវចំក្រោមចង្កាវា ហើយក្បាលជង្គង់ខ្ញុំក៏ចុកបណ្តោយភ្លាមទៅទៀត ត្រូវត្រង់ពោះបាយវា ហើយខ្ញុំប្រញាប់លោតថយក្រោយវិញភ្លាម ,ឯវាក៏រលំដួលគ្រាំង ក្រាបស្រប៉ាបនឹងក្តារវានប្រដាល់តែម្តង ។ ចំណែកអាជ្ញាកណ្តាលក៏រាប់១-២ដល់៧ ថាឱ្យខំក្រោកឡើង តែវាបានលើកដៃទាំងពីរសុំញ៉មតែម្តង ដោយហេតុថាវានៅងោងស្រវាំងមិន ទាន់ស្វាងនៅឡើយ ទើបវាសុំចាញ់ក្នុងទឹកដំបូងតែម្តង ។

នៅពេលនោះ,ក្រុមខ្មែរ,បារាំង,យួន, ស្រែកហ៊ោយ៉ាងខ្លាំងធ្វើឱ្យខ្ញុំព្រឺក្បាល ណាមួយភ័យថែមទៀត ។ រំពេចនោះមានមេតម្រួតគិញម្នាក់ជាតិបារាំងឈ្មោះទូសទូ បានឡើងលើវានប្រយុទ្ធហើយអង្អែលស្មាខ្ញុំ ព្រមទាំងសួរឈ្មោះនិងលេខប្រចាំខ្លួនខ្ញុំសព្វគ្រប់កត់ចុះក្នុងកូនសៀវភៅមួយ,រួចញញឹមរកខ្ញុំហើយយក៏ចេញបាត់ទៅ ។ ចំណែកមេតម្រួតបារាំងខ្លះដែលបានមកទស្សនា បានឱ្យប្រាក់ខ្ញុំ ខ្លះ៥រៀល ,ខ្លះ១០រៀល រួមទាំងអស់បានចំនួន៥០រៀល ។ ឯមនុស្សទោសជាតិខ្មែររាប់រយនាក់បានមកឱបរឹតខ្ញុំនឹងរកតែផ្លូវចេញមិនរួច ។ មានខ្លះបានស្រែកថា ៖ នេះ

ចំជាខ្មែរដៃឆើតមែន ,អាចបំបាក់អាបេបាន ។ ជយោ !ខ្មែរយើង !

និយាយពីលោកស៊ុម អរណាស់គាត់បានទៅសុំអនុញ្ញាតពីមេតម្រួតបារាំងខាងគុកកាប់អុសឱ្យខ្ញុំបានទៅដេកនៅក្រៅគុកមួយយប់ ។ ខ្ញុំក៏បានមកនៅកន្លែងឡឥដ្ឋជាមួយគាត់ យប់នោះគាត់បានឱ្យពួកបោយគាត់កាប់មាន់បបរទទួលទាន ដោយមានស្រាថ្នាំរបស់គាត់អែបជាមួយទៀត មានមនុស្សទោសជាច្រើនបានរួមទទួលទានបបរជាមួយគ្នា ។ យប់នោះខ្ញុំបានសប្បាយជាមួយគេឯងរហូតដល់ម៉ោង៣ទៀបភ្លឺ ទើបបានសម្រាកទទួលទានដំណេក ។

លុះព្រឹកឡើង ,ខ្ញុំបានលាលោកស៊ុមកាត់ទៅលេងនឹងកាប៉ូរ៉ាល់ខាត់ ឯចំការដាំដំឡូង ។ គ្រាន់តែក្រឡេកឃើញខ្ញុំទៅដល់ភ្លាម ,បងខាត់ស្ទុះមកឱបខ្ញុំហើយពោលថា បងមិនបានដឹងថាប្អូនឯងចេះដាល់សោះ ទើបតែពីយប់នោះ បងក៏ទៅមើលនឹងគេដែរ,ដំបូងពួកយួនវាទាយថាប្អូនឯងស៊ូនឹងអាបេមិនបានមួយទឹកទេ ,មុខជាក្អួតឈាមស្លាប់ហើយ ។ ដល់សម្រេចសម្រួលទៅមានឯណា ? ប្អូនឯងដាក់វាដួលទាល់តែក្រោកមិនរួច,ស្រាប់តែពួកអាយួនទាំងអស់បាត់មាត់ឈឹងដូចគេចុកតែម្តង ។ ឥឡូវនេះ ប្អូនឯងល្បីឈ្មោះហើយនៅលើកោះនេះ ពីព្រោះតាំងពី៧ឆ្នាំកន្លងមកហើយ គ្មានជាតិខ្មែរណាម្នាក់បំបាក់អាបេបានទេ វាឈរឈ្មោះជាជើងឯករហូតមក ។

នៅថ្ងៃនោះ ,បងខាត់ព្រមទាំងសហការីរបស់គាត់ខាងដាំដំឡូងបាននាំគ្នាចាប់មាន់,ទាធ្វើម្ហូបយ៉ាងច្រើនជប់លៀងខ្ញុំជាកិត្តិយសដល់ជ័យជំនះរបស់ជាតិខ្មែរ នៅកោះត្រឡាច ។ ខ្ញុំក៏មានចិត្តសប្បាយរីករាយក្រៃលែងរកកល់ភ្លេចខ្លួនថាមនុស្សទោសទៅទៀត ដោយហេតុអ្នកដែលទៅរួមប្រជុំទទួលទានជាមួយគ្នានោះ សូម្បីតែជាតិយួនក៏នាំគ្នានិយាយតែពីជ័យជំនះរបស់ខ្ញុំដែរព្រមទាំងសរសើរពីស្នៀតប្រដាល់របស់ខ្ញុំថាវិសេសវិសាលណាស់ ដែលគេមិនធ្លាប់បានឃើញដូច្នេះដល់ម្តងណាសោះ ។ ខ្ញុំនៅលេងជាមួយមិត្តទាំងនេះរហូតដល់ពេលល្ងាច,ទើបត្រឡប់ទៅចូលគុកខាងកាប់អុសវិញ។ នៅឆ្នាំ១៩៤២ដែលខ្ញុំបានទៅដល់កោះត្រឡាចខ្ញុំបានដំណឹងថាមនុស្សទោសនៅក្នុងឆ្នាំនោះមានជាង៦.០០០នាក់ ចំណែកឯអ្នករដ្ឋការជាតិបារាំង,យួន , ខ្មែរជាទាហាន

វិញមានចំនួន៥០០នាក់យ៉ាងច្រើន ។

ព្រឹកឡើងទៀត មានតម្រួតម្នាក់កាន់សំបុត្រពីក្រសួងសម្ងាត់ មកកោះហៅខ្ញុំឱ្យចូលខ្លួនទៅ ។ ខ្ញុំក៏ដើរតាមតម្រួតនោះទៅកាន់ទីចាត់ការនៃក្រសួងសម្ងាត់នោះ កាលចូលទៅដល់ ,លោកទូសទូ ជាចាងហ្វាងមិននៅទេ ។ លុះចាំបន្តិចទើបឃើញលោកមកដល់ លោកញញឹមពេកកាន់ខ្ញុំហើយសួរថា ឯងចង់មកនៅក្រសួងសម្ងាត់ទេ ? ខ្ញុំឆ្លើយជម្រាបលោកថា តាមតែលោកមេត្តាឱ្យខ្ញុំបាទធ្វើអ្វីក៏ខ្ញុំបាទធ្វើដែរ ! លោកងក់ក្បាលញញឹម ហើយឡើងទៅឯមន្ទីរចាត់ការបាត់ទៅ ។ លុះលោកត្រឡប់មកវិញក៏ឱ្យមនុស្សម្នាក់នាំខ្ញុំទៅកាន់កន្លែងធ្វើការនៅក្រសួងសម្ងាត់នោះទៅ ។ ទីនោះមិនមែនជាគុកទេ គឺជាកន្លែងដែលមានសង់ផ្ទះតូចៗជាច្រើន ។ ខ្ញុំនឹកឃើញពាក្យដែលមិត្តខ្ញុំគេនិយាយប្រាប់ពីដំបូងនោះ ជីវភាពខ្ញុំត្រូវចូលមកជាក្រុមសម្ងាត់ ហើយគេឱ្យមនុស្សទោសនៅតាមសេចក្ដីស្ម័គ្រ គឺនៅម្នាក់ឯងក៏បាន ពីរនាក់ក៏បានតាមការស្រុះស្រួលគ្នាឯងចុះ ។ ដាំស្លតាមចិត្តរៀងៗខ្លួនមានរបស់ទទួលទានគ្រប់គ្រន់ មិនសូវខ្វះខាងអ្វីឡើយ ។ ឯមុខងារធ្វើគឺរក្សាមនុស្សទោសកុំឱ្យរត់ពីកោះត្រឡាចទៅស្រុកវិញបាន ។ ប៉ុន្តែបើមានមនុស្សទោសរត់បាត់ឬយ៉ាងណា ,ក្រុមសម្ងាត់ត្រូវទទួលរុករកតាមដានឱ្យទាល់តែឃើញវិញ ។ បើប្រសិនជារកមិនឃើញ,ត្រូវចៅហ្វាយនាយដេស្ដីបន្ទោសយ៉ាងខ្លាំងដែ ។

និយាយពីមនុស្សទោសនៅលើកោះនោះ,តាំងពីដើមមកទល់ពេលដែលខ្ញុំទៅដល់ មានលបធ្វើក្បូនដោយឈើគីដើមគរ,ស្គង់,ឫស្សីជាដើម ហើយនាំគ្នារត់នៅពេលម៉ោង១៥ល្ងាច នារដូវចូលឆ្នាំចិន,ដោយហេតុនៅពេលនោះត្រូវលើខ្យល់បក់បោកនៅដីគោកឥណ្ឌូចិន ចំជ្រោយកាម៉ៅតែប្ដូង ។ បើរត់ខុសខែមិនចំលើរដូវចូលឆ្នាំចិនទេ,ក្បូននឹងរសាត់តាមខ្យល់ទៅឯស្រុកសៀមឬទៅឯហ្វីលីពីនទៅវិញ នាំឱ្យយូរពេលវេលាហើយអស់ទឹករស់អាហារនឹងបណ្ដាលឱ្យស្លាប់ទាំងអស់គ្នាលើក្បូនក៏មាន ។ ជួនណាប្រទះលើកប៉ាល់សមុទ្រវាស្រង់យកទៅឱ្យបារាំងវិញក៏មាន ។

នៅឱកាសដែលខ្ញុំទៅដល់ ,មនុស្សទោសបែកប្រាជ្ញាធ្វើទូកដោយសំពត់អោរវាវដែររដ្ឋការ

បើកឱ្យ ។

ខ្ញុំសូមអធិប្បាយរឿងនេះជូនបន្តិច ។ កាលពីឆ្នាំ១៩៣៥ អនុស្សទោសដែលរត់គោងធ្វើទូកដោយក្ដារលាបជ័រម្រ័ក្ស ដូចជាទូកយើងធម្មតា ។ ដល់មកឆ្នាំ១៩៤០,ពួកអ្នកទោសនយោបាយមានចំណេះវិជ្ជាជ្រៅជ្រះបាននាំគ្នាធ្វើទូកតាមវិទ្យាសាស្ត្រ គឺគេយកសំពត់ខោអាវ ដែលរដ្ឋការបើកឱ្យ,ប្រមូលគ្នាបាន៤-៥នាក់ ហើយទិញខោអាវក្រៅថែមពីរសម្រាប់ទៀតគ្រប់គ្រាន់ហើយ គេយកខោអាវនោះទៅកាត់រួចដេរប៉ះភ្ជាប់ឱ្យស្អាតត្រឹមត្រូវហើយ ,គេយកផ្ដៅដំបង៤-៥ដើមកាត់ប្រវែង៣ម៉ែត្រហើយចងផ្ដោបគ្នាខាងចុង និងខាងដើម គេយកឈើទន់កណ្ដាលឱ្យប៉ោងឡើងដូចជារាងទូកធម្មតា ទើបគេយកសំពត់ពាសពីខាងក្រៅរាងផ្ដៅដំបងនោះដោយចងឱ្យជាប់មាំហើយ គេយកជ័រម្រ័ក្សលាបខាងក្នុងនិងខាងក្រៅឱ្យសព្វ ។ គេកាប់ឫស្សី៧-៨ដើមប្រវែង៦-៧ម៉ែត្រដោយរើសយកតែឫស្សីដើមត្រង់ៗយកទៅចងផ្ដោបនឹងតួទូកទាំងសងខាងឱ្យត្រឹមស្មើនឹងក្បាលទូក ហើយទុកឱ្យសល់វែងនៅខាងចុង គឺខាងកន្សៃទូក សម្រាប់ទប់ទល់នឹងរលកកុំឱ្យបក់មកត្រូវខ្លាំងពេក ព្រមទាំងកុំឱ្យឃ្លោងផង ។ គេយកដើមឫស្សីពីរណាត់ទំហំប៉ុនកដៃ ធ្វើដងក្ដោងនិងយកជួយធ្វើស្លាបក្ដោង ។ ទូកនេះចំណុះបានតែ៤-៥នាក់យ៉ាងច្រើន ។ ឯស្បៀងអាហារគេធ្វើនំអន្សមសម្រាប់ទទួលទានបានពីរថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ។ ជួនណាយកបាយទៅហាលបម្រុងទុកដែរ ។ ឯទឹកសាបគេដាក់ក្នុងប៉ោតប្រេងកាតដោយផ្សារមាត់ឱ្យជិតខ្លាចក្រឡកកំពប់អស់ គេចោះតែរន្ធតូចមួយរួចស៊កឫស្សីពកទៅក្នុងនោះ សម្រាប់បឺតបន្តិចម្នាក់ៗនៅពេលត្រូវការដោយប្រុងប្រយ័ត្នបំផុត ខ្លាចក្រែងខ្យល់បក់មិនស្រួល មិនបានដល់ត្រើយក្នុងរវាងពីរថ្ងៃ នាំឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់ជីវិត ។ នៅពេលដែលបានចេញផុតពីច្រាំងចំនួន១០ម៉ោងហើយ,បើទុកជាយកកាណូតយ៉ាងលឿនទៅដេញតាមក៏មិនទាន់ដែរ ឬ្បិតទូកនោះលឿនណាស់តាមរលកធំៗប៉ុនភ្នំដែលបោកបក់ជូនតៗទៅ ។ ឯរដូវដែលរត់បានគឺខែទី១និងទី២,តែដល់ខែទី៣,គេមិនហ៊ានរត់ទេក្រែងរត់មិនរួចដោយខ្យល់បក់វិលចុះឡើងមិនទៀងទាត់ ។ ក្នុងការរត់នេះគេប្រយ័ត្នបំផុតមិនឱ្យដឹងដល់គ្នាច្រើន

ខ្លាចបែកការណ៍ ។ កាលជំនាន់ឆ្នាំ១៩៣០ គេរត់ដោយក្បូនដែលរៀបហោក់ធ្វើដោយឈើឬដោយឫស្សីទុកបម្រុងលើភ្នំ លុះដល់ពេលរត់ទើបសែងមកដាក់ទឹកតែម្តង ។ ប៉ុន្តែការធ្វើក្បូនត្រូវប្រើពេលយូរថ្ងៃទើបហើយ ជាហេតុនាំឱ្យបែកការណ៍ដឹងដល់ពួកស៊ីសៀក (recherche) ។

នៅកោះត្រឡាចក្រុមសម្ងាត់មានការប្រុងប្រយ័ត្នខ្លាំងណាស់ គឺយាមទាំងយប់ទាំងថ្ងៃនៅដើមឆ្នាំចាប់ពីខែមករាទៅដល់ខែមីនា ត្បិតជារដូវដែលមានខ្យល់ល្អសម្រាប់ឱ្យមនុស្សទោសអាចរត់បាន ។ ក្រៅពីរដូវនេះ អ្នកទោសពុំហ៊ានរត់ទេ ។ បើគេដឹងថាមនុស្សទោសរត់ហើយគេឱ្យដំណឹងទៅក្រុមសម្ងាត់ភ្លាមដើម្បីឱ្យស៊ើបរុករកចាប់ បើរកចាប់មិនបានទេ ត្រូវទទួលទោសយ៉ាងធ្ងន់ដល់ក្រុមសម្ងាត់ត្រង់បរិវេណដែលខ្លួនត្រូវយាមថែរក្សា។ ឯក្រុមសម្ងាត់ដែលមានទោសនេះត្រូវគេបញ្ជូនទៅដាក់គុកងងឹតចំនួន២០ថ្ងៃយ៉ាងតិច ។ ផុតពីនេះ ត្រូវបញ្ជូនទៅក្នុងគុកធម្មតាទៀតជាហេតុនាំឱ្យមនុស្សទោសឯទៀតស្អប់ខឹងនឹងខ្លួនថែមទៀតដោយដឹងថា ខ្លួនជាក្រុមសម្ងាត់ហើយគេធ្វើទុក្ខធ្វើបាបមិនឱ្យបានសុខគឺគេប្រើឱ្យថែរក្សាបង្គន់ ,បង្ខំឱ្យអាស្រ័យលាមកដែលជាទារុណកម្មយ៉ាងព្រៃផ្សៃ។ ជួនណាគេវាយទាល់តែសន្លប់ឬស្លាប់ក៏មានគឺគេសម្គាល់ថាខ្លួនជាសត្រូវរបស់គេនាំឱ្យគេពិបាករត់ ហើយនិងសម្គាល់ថា ខ្លួនជាអ្នកយកការពីគេឱ្យរដ្ឋការ ។ ម្ល៉ោះហើយពួកគិញទាំងអស់មានការប្រុងប្រយ័ត្ន ខ្លួន ជាទីបំផុត,ខ្លាចក្រែងមានគ្រោះថ្នាក់ដល់ខ្លួន ។ បើប្រសិនជាមានរឿងចូលទៅក្នុងគុកជាមួយមនុស្សទោសឯទៀតនោះកម្រនឹងបានមកវិញណាស់ ។

ចំណែករបៀបរត់តាមបែបថ្មីនោះ មិនសូវដែលបែកការណ៍ដល់ពួកគិញទេ ត្បិតគេបានប្រុងប្រៀបឧបករណ៍សម្រាប់ធ្វើទូកជាមុនស្រេច ទើបគេធ្វើដូចបានអធិប្បាយខាងលើ ។ លុះគេធ្វើក៏ឆាប់ហើយចំនួនប្រហែលមួយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ក៏នាំគ្នារត់តែម្តង ហើយពួកគិញក៏ពិបាករកដោយគ្មានដានថារត់ផងគឺគ្រាន់តែស្មានថា ប្រហែលជារត់ហើយ នៅវេលាដែលបាត់ខ្លួន ។ តាមក្រុមសម្ងាត់និយាយប្រាប់ខ្ញុំថា ទើបតែប្រហែលមួយខែមុនខ្ញុំទៅដល់ទេ ដែលរដ្ឋការគេឱ្យសង់ផ្ទះតូចៗរាយគ្នាតាមបាត់សមុទ្រចម្ងាយពីរ-បីគីឡូម៉ែត្រពីគ្នាជុំវិញកោះ ការពារពុំឱ្យមានមនុស្សទោសរត់រួចដូចមុនៗទៀតបាន ។

-១០-

ជីវភាពនៅតំបន់ជីកយុក

នៅកន្លែងសម្ងាត់បានចំនួន២០ថ្ងៃ លោកធំទូសទូមកហៅខ្ញុំឱ្យទៅធ្វើការកន្លែងមួយផ្សេងទៀតឈ្មោះ Guérêt យួនហៅថា*ជីកយុក* ជាកន្លែងដាំដំណាំគ្រប់យ៉ាង ដូចជាដូង,អំពៅ,សាម្បាត់,ខាត់ណា,ជីរគ្រប់មុខ,ម្នាស់,ក្រូចឆ្មារ ។ល។ កន្លែងនោះនៅលើខ្នងភ្នំឆ្ងាយពីទីក្រុងប្រហែល១២ឬ១៣គីឡូម៉ែត្រ បើឡើងពីជើងភ្នំក្រោមទៅដល់លើកំពូលភ្នំតាមផ្លូវលំ ដែលមានចម្ងាយ៣គីឡូម៉ែត្រនោះត្រូវដើរនោះប្រហែល៣គីឡូម៉ែត្រទៀត ទើបដល់កន្លែងដាំដំណាំ ។ នៅនោះឥតមានជនស៊ីវិលម្នាក់ទេគឺមានសុទ្ធតែមនុស្សទោសចំនួន៣០នាក់ជាអ្នកដាំចំការ។លោកទូស-ទូ បានតម្រូវឱ្យខ្ញុំធ្វើកាប៉ូរាល់ត្រួតត្រាមនុស្សទោសទាំងអស់នៅទីនោះ។ កន្លែងនោះមានទេសភាពល្អណាស់ប៉ុន្តែពុំមែនជាកន្លែងស្រួលទេ គឺកន្លែងចាញ់ផងប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ដោយមនុស្សគ្នាឯងផង ដែលសុទ្ធតែជាអ្នកទោសធ្ងន់ និងទោសអស់ជីវិត ដែលពីដើមច្រើនតែជាអ្នកប្រព្រឹត្តចោរកម្ម កាប់សម្លាប់កាចសាហាវឃោរឃៅ ។ ខ្ញុំបានប្រែជីវភាពពីក្រុមសម្ងាត់មកជាអ្នកមើលការខុសត្រូវ (caporal) លើពួកនេះវិញម្តង ។

លុះបានដំណឹងថា នៅទីនេះមិនស្រួល មុននឹងទៅខ្ញុំបានសូមអនុញ្ញាតពីលោកទូសទូដើម្បីរកមិត្តយួនរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ *អាន់បាហ* ដែលជាមនុស្សទោសជាន់ចាស់ធ្លាប់ដឹងកន្លុកកន្លៀតច្រើនឱ្យមកនៅជាមួយគ្រាន់ជាជំនួយ ។ ឈ្មោះ*ហ*នេះជាមនុស្សទោសនយោបាយពួកយៀកមិញ បានទោស១០ឆ្នាំ តែគេនៅកោះត្រឡាចមុនខ្ញុំពីរឆ្នាំ ហើយបានកាប់អុសជាមួយខ្ញុំ ។ កាលដែលនៅកាប់អុសជាមួយខ្ញុំនោះគាត់មានជំងឺគ្រុនចាញ់ ក៏នៅបែកគ្នារហូតដល់ខ្ញុំដាល់ឈ្មោះអាបេ ទើបគាត់កាត់បកជួបនឹងខ្ញុំនៅកន្លែងសម្ងាត់ ។ ឯនៅកន្លែងគាត់ធ្វើការនៅក្នុងក្រុមដាំដំណាំនៅចំការ១ឆ្នាំពីកោះត្រឡាច ។ គាត់មានការពិសោធន៍ច្រើន ។

ក្រោយពីខ្ញុំស្នើសុំឈ្មោះ*ហា* ឱ្យទៅធ្វើការជាមួយខ្ញុំនោះបាន២ថ្ងៃ លោកទូសទូបានឱ្យគេនាំមកកាន់ក្រុមសម្ងាត់នូវឈ្មោះ*ហា* ដែលនាំឱ្យឈ្មោះនេះមានសេចក្តីភិតភ័យខ្លាចមានរឿងអ្វី ត្បិតគាត់មិនដឹងថាខ្ញុំគាត់មកនៅជាមួយខ្ញុំទេ ។ លុះមកដល់ខ្ញុំបាននិយាយប្រាប់រឿងរ៉ាវទើបគាត់បាត់ភ័យហើយបន្ទោសខ្ញុំថា : បើអ៊ីចឹងក៏មិនប្រាប់ពីមុនកុំឱ្យគ្នាភ័យ ។ ឈ្មោះ*ហា* បានមកនៅជាមួយខ្ញុំ ។ គាត់បានពន្យល់ខ្ញុំថានៅទីនោះជាទីចាញ់ផង ប៉ុន្តែមិនជាអ្វីទេត្បិតយើងដឹងការមុនហើយយើងអាចប្រុងប្រយ័ត្នខ្លួនបាន ។

លុះព្រឹកស្អែកប្រហែលម៉ោង៨ លោកទូសបាននាំខ្ញុំនិងឈ្មោះ*ហា* ធ្វើដំណើរដោយជើងរហូតទៅដល់ភ្នំហើយឡើងភ្នំទៅទើបទៅដល់ផ្ទះកាប៉ូរ៉ាល់ដែលត្រួតចំការ ។ លុះបានឱ្យវាយរគាំងនិងហៅមនុស្សទោសទាំងអស់មកជួបជុំហើយ លោកទូសទូក៏បាននិយាយប្រាប់ក្រុមនោះថាលោកបានចាត់ឈ្មោះប៊ុណ្ណចន្ទ ម៉ុល ឱ្យមកធ្វើកាប៉ូរ៉ាល់នៅទីនេះ ដើម្បីឱ្យចម្រើនកិច្ចការខាងដំណាំអ្នកទាំងអស់ត្រូវខំធ្វើការក្រោមការបង្គាប់កាប៉ូរ៉ាល់ថ្មីនេះឱ្យម៉ត់ចត់ ។ ល្អិកណាបើឈ្មោះប៊ុណ្ណចន្ទ ម៉ុល ប្តឹងគាត់ថាឈ្មោះណាមួយរឹងទទឹងមិនស្តាប់បង្គាប់ទេ គាត់នឹងចាប់អ្នកនោះទៅបញ្ចូលគុកភ្លាមៈហើយគាត់សួរថាស្តាប់បានទាំងអស់គ្នាហើយ? ក្រុមនោះឆ្លើយថាស្តាប់បានហើយ ! រួចពីនោះគាត់ក៏ត្រឡប់ទៅវិញខ្ញុំបានជូនដំណើរគាត់រហូតដល់ជើងភ្នំទើបគាត់លាខ្ញុំទៅលោកទូសទូមានមាឌធំដំបង មុខលោកសម្បើមគួរឱ្យមនុស្សទោសគ្រប់គ្នាខ្លាចណាស់ ។

ឯក្រុមនោះក៏បានរៀបបាយទឹកទទួលខ្ញុំដែលជាកាប៉ូរ៉ាល់ថ្មី ដោយម្ហូបចំណីយ៉ាងសម្បូរព្រោះកន្លែងនោះសម្បូរគ្រឿងក្លែមស្រាប់ផង ហើយមានមនុស្សទៅបំរើដាំស្លជាប់ពីកាប៉ូរ៉ាល់មុនមកផង ។ ផ្ទះដែលនៅនោះជារបៀបផ្ទះតៀមទទឹង៨ម៉ែត្រ បណ្តោយ១២ម៉ែត្រមានពីរបន្ទប់ប្រក់ស្បូវជញ្ជាំងស្បូវតែទ្វារពីមុខធ្វើក្តារស្រឡៅយ៉ាងស្អាត ។ ផ្ទះបាយដោយខ្លួនប្រក់ស្បូវជញ្ជាំងស្បូវដូចគ្នា ។

និយាយពីទេសភាពកន្លែងនៅដិកយុក នោះមានទំហំដីចំនួនប្រហែលជាង៣០ ហិកតាមានដើមចេកនិងដូងច្រើនណាស់ ។ មានភ្នំថ្មនៅពីខាងក្រោយកំពស់ប្រហែល ៤០០ ម៉ែត្រ

ហើយមានភ្នំខ្សាច់នៅមុខកំពស់ប្រហែល៣០ម៉ែត្រ ប្រវែងប្រហែល២គីឡូម៉ែត្រ ។ ចុះទៅខាងឆ្វេងមានព្រែកមួយវែងដែលរដូវភ្លៀងហូរធ្លាក់ចូលទៅក្នុងសមុទ្រ ។ ប៉ុន្តែដល់ខែប្រាំងវិញព្រែកនោះក៏រីងទឹកហើយសម្បូរត្រីទឹកសាបណាស់ ដូចជាត្រីរ៉ស់ ត្រីក្រាញ់ ត្រីអណ្តែង ត្រីស្លាត ។ល។ កន្លែងដិកយុក នោះដូចជាពាក់ខ្លះដែលដល់រដូវវស្សាមានខ្យល់បក់មកពីសមុទ្រយ៉ាងខ្លាំងទៅប៉ះនឹងភ្នំថ្មខាងក្រោយហើយវិលត្រឡប់ទៅកាន់សមុទ្រវិញ គឺគួចវិលអើវិលមកតែដូច្នេះឯង ។ លើភ្នំនោះ មានដើមឈើធំៗដុះច្រូវច្រាងពាសសពេញភ្នំ មើលទៅខៀវស្រងាត់ ។ ចំណែកភ្នំខ្សាច់វិញ,មើលទៅសមុទ្រឃើញទឹកខៀវស្រស់គួរឱ្យសប្បាយរីករាយ ។ តាមមាត់សមុទ្រដីខ្សាច់សស្គុសមើលទៅដូចស្ករស ឬអំបិលសដូច្នេះឯង ។

ក្រោយពេលបាយ ខ្ញុំបានសួរពត៌មានពីអ្នកបម្រើម្នាក់ជាតិយួន ។ យួននោះឈ្មោះ*ស្មៀង-វី* ជាពួកកៅដាយជាប់ទោទពីបទនាំបះបោរប្រឆាំងនឹងបារាំង ។ វាបានប្រាប់ថា នៅកន្លែងនេះគ្មានអ្វីជាការលំបាកប៉ុន្មានទេ ត្បិតកាប៉ូរ៉ាល់មុនគេបានរៀបចំចែកមុខការរួចស្រេចហើយ គឺក្នុងមនុស្សទោសម្នាក់ៗឱ្យកាន់កាប់ថែរក្សាដំណាំចំនួន២៥រង ។ ឯដំណាំអ្វីៗស្រេចនៅលើកាប៉ូរ៉ាល់គេបញ្ជាឱយដាំ ចំពោះគ្រាប់ពូជបន្លែគេមានទុកបម្រុងស្រាប់ ។ រីឯចំការចេក គេចាត់ឱ្យម្នាក់ថែរក្សាពីរហិកតា ។ ចំណែកខាងចំការដូងឥតមានចាត់ឱ្យថែរក្សាទេ ។ ឯមនុស្សទោស១០ឬ១២នាក់គេទុកបម្រុងសម្រាប់ធ្វើកិច្ចការផ្សេងៗ សម្រាប់ឱយកាប់គាស់រានព្រៃចំនួន៤-៥ ហិកតាទុកបម្រុងដាំត្រឡាច ល្ពៅនៅរដូវភ្លៀងតាមត្រូវការ ។ នៅកន្លែងដិកយុកនេះដីមានជីជាតិល្អណាស់ ពីព្រោះដីតែងតែហូរទម្លាក់ពីលើភ្នំមកលើដីទំនាបអាំងរស់នោះ,សូម្បីនៅខែប្រាំងក៏ដីនោះនៅសើមៗដែរ ។ គេជីករណ្តៅងជម្រៅចំនួន១ម៉ែត្រកន្លះអាចចេញទឹកកន្លះម៉ែត្រហើយមិនចេះរីង ។ មនុស្សចំនួន១០នាក់ដែលនៅផ្ទះ៧-៨ខ្នង ប្រើទឹកតែអណ្តូងមួយប៉ុណ្ណោះបានយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ឥតខ្វះខាតកើយ ។ ទឹកនោះថ្លាស្អាតហានឱជារសពិសាឥតភ្លាវឡើយ អាចដាំហើយឆុងតែបានយ៉ាងមានឱជារសផង ទៀត ។ នៅកន្លែងនោះមានអាកាសត្រជាក់ណាស់ ដោយនៅរដូវវស្សាមានភ្លៀងធ្លាក់មិនដាច់ ជួនណាភ្លៀងជាប់៣ថ្ងៃ៣យប់ក៏មាន ជាហេតុនាំឱ្យត្រជាក់ស្រឹតៗព្រឺឆ្អឹងខ្នង ទៅជា

ស្រៀវគ្រុន ។ ឯជំងឺគ្រុនចាញ់បណ្តាលមកពីអាកាសត្រជាក់ផងមកពីខ្យល់វិលវល់នោះផងកពីមូសដែកគោលខាំផង ។ គេត្រូវប្រយ័ត្នណាស់នៅកន្លែងនោះ ប៉ុន្តែមនុស្សទោសគ្នាមិនដឹងបានអីប្រយ័ត្នទេបើមុងក៏គ្មានថ្នាំសង្កូវក៏គ្មាន ។ គ្នាត្រូវតែផ្សងតាមយកថាកម្មស្លាប់អង្កាល់ក៏ស្លាប់ទៅ ។

ខ្ញុំទៅនៅជិតដីកយុក បាន២០ថ្ងៃក៏ចាប់មានជំងឺគ្រុនចាញ់ឡើង ។ មុនដំបូងស្រៀវគ្រុនឈឺក្បាល រហូតដល់គ្រុនខ្លាំងរហូតដល់ដោះទុក្ខសត្វតូចធំនៅនឹងកន្លែងដោយងើបដើរទៅណាមិនរួច គ្មានសង្ឃឹមថាបានរស់រានមានជីវិតត្រឡប់មកស្រុកវិញបានឡើយ ។ ពេលមួយនោះខ្ញុំប្រឹងប្រែងជំនះនឹងចិត្តដើរទៅបត់ជើងនៅខាងក្រៅផ្ទះដើរបានតែ២_៣ជំហាន ស្រាប់តែវិលមុខងងឹតមុខដួលប្រុសទៅដីដោយមិនដឹងខ្លួនសោះហើយឥតនរណាដឹងសោះ ។ ជួនពេលនោះអ្នកដាំបាយក៏មិននៅបងហាក៏មិននៅ ។ ប្រហែលមួយម៉ោង ទើបបងហាត្រឡប់មកពីរកថ្នាំឫសឈើវិញបានឃើញខ្ញុំដួលនៅដី គាត់ភិតភ័យលើកគ្រាហ៍ខ្ញុំនាំចូលទៅក្នុងបន្ទប់វិញ ។ សូមជម្រាបថាខ្លួនខ្ញុំពេលនោះស្គមយចេញពីខ្លួន ស្គមនៅតែឆ្អឹងរគាម បាយបបរអ្វីក៏ទទួលទានមិនកើត ។ មិត្តហាបានទៅរកឬសឈើព្រៃមកដាំឱ្យទទួលទាន ព្រមទាំងលេបគីណាគ្រីនដែលលោកទូសទូទុកឱ្យ ១០គ្រាប់ផងក៏បានធូរគ្រាន់បើអស់វារៈមួយខែទើបជា ។ មិត្តហាបាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថាគាត់មិនស្មានថា ខ្ញុំបានជាឡើយ ។ មែនហើយខ្ញុំក៏នឹកស្មានយ៉ាងនោះដែរ ។ ការរស់នៅនេះគឺ រស់ដោយសារគុណបុណ្យមាតាបិតាជួយជ្រោមជ្រែងឱ្យមានជីវិតមិនឱ្យស្លាប់ ។

លុះខ្ញុំបានជាស្រួលបួលឡើងវិញហើយ ទើបមិត្តហាគាត់បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា នៅកន្លែងយើងសព្វថ្ងៃនេះមាន មនុស្សទោសក្បាលខូច៤_៥នាក់ ជាមេរឹងរូសប្រឆាំងនិងកិច្ចការដែលបានដាក់ឱ្យធ្វើ នាំឱ្យមនុស្សឯទៀតយកតម្រាប់តាមមានឈ្មោះ*អាន់ បាឌិក* និងឈ្មោះ*ទ្រីវ៉ាង*ជាដើម ។ ពួកវានេះ ដូចជាសត្វខ្លាដំបងសុទ្ធតែមានទោសឧក្រិដ្ឋដល់អាយុទាំងអស់គ្នា ដោយជាប់ចោទពីបទលួចប្លន់ និងធ្វើមនុស្សឃាត ។ ខ្លួនវាបានសាក់ខ្មៅងងឹតពេញខ្លួន ពីកជើងដល់ក ។ មានសាក់ជារូបនាគនៅដើមទ្រូង ។ ឯពោះវាសាក់រូប ខ្លាដំបងមើលទៅគួរឱ្យខ្លាចណាស់ ។ ភ្នែកវាឡើងក្រហមបើសម្លឹងយូរៗ ទៅដូចជាមិនមែនជាមនុស្សទេ ខ្ញុំបានសុំឱ្យបង ហា ជួយដោះ

ដោះស្រាយបញ្ហានេះ ។ គាត់ក៏បានឆ្លើយថាត្រូវតែធ្វើយ៉ាងម៉េចកុំឱ្យមនុស្សទុច្ចរិតប៉ុន្មាននាក់នេះនៅកន្លែងនេះបាន ។ បើយើងមិនកំចាត់វាទេយើងនៅកន្លែងនេះពុំបានសុខឡើយ ។ មុនដំបូងខ្ញុំគិតថាត្រូវតែប្តឹងឱ្យលោកទូសទូស្នូមឱ្យផ្លាស់វាចេញពីទីនេះ ត្បិតវាជាមនុស្សអាក្រក់នាំបះបោរប៉ុន្តែមិត្តហាប្រាប់ថាធ្វើដូច្នេះទៅ បើលោកទូសទូមិនរវល់ចាត់ការតាមយើងសុំ ត្រឡប់ទៅជាថាយើងមិនចេះធ្វើការ ធ្វើការប៉ុណ្ណឹងមិនកើត យើងនឹងអាក្រក់ទៅវិញ ។ មិត្តហាឱ្យយោបល់ថា ត្រូវឱ្យខ្ញុំធ្វើការវាយ៉ាងណា ឱ្យក្តៅដៃបំផុតដើម្បីបំបាត់វាឱ្យបាក់ស្បាត់តែម្តងឱ្យខ្លាចខ្ញុំរាប!ទាំងពួកវាទាំងពួកមនុស្សទោសឯទៀតផង ព្រោះខ្លួនខ្ញុំក៏ធ្លាប់ល្បីឈ្មោះជាអ្នកកីឡាជើងឯក គេខ្លាចស្រាប់ហើយ ។ ដល់ជំនុំគ្នារកឧបាយឃើញហើយ ទើបខ្ញុំចាត់បងហាឱ្យទៅកាប់ចេកនៅចំការបាន២ស្ទួងយកទៅដាក់ទុកក្បែរផ្ទះពួកវានោះក្នុងវេលាយប់ ព្រមទាំងយកខោអាវពីរសម្រាប់និងប៉ោតប្រេង-កាតទទេ១ទៅជាមួយផងត្បិតនៅផ្ទះពួកវានៅខាងក្រោយឆ្ងាយជាព្រៃភ្នំញឹកថែមទៀតជាការងាយស្រួលនឹងធ្វើកលល្បិច។

លុះកន្លងបានមួយថ្ងៃ អ្នកយាមចំការចេកបានមកប្តឹងថាមានចោរលួចចេកបាត់ពីរស្ទួងធំៗពីរយប់មិញ ។ ខ្ញុំបញ្ជាគេឱ្យវាយរគាំងប្រជុំពួកមនុស្សទោសទាំងអស់នៅមុខផ្ទះខ្ញុំដើម្បីឱ្យជួយរកចេកនោះ ។ ខ្ញុំបានឱយខ្មែរក្រោមម្នាក់ចាំប្រែភាសាខ្មែរជាយួនឱ្យពួកនោះទាំងអស់ស្តាប់ ។ ខ្ញុំថាឥឡូវមានចោរលួចចេកពីរស្ទួងនៅចំការ តាមស្មានទៅមិនមែនចោរពីណាក្រៅ ពីក្រុមយើងឡើយ ។ ខ្ញុំមិនមកនៅទីនេះ៣ខែហើយមិនដែលធ្វើអ្វីឱ្យព្រួយបារម្ភណ៍ដល់បងប្អូនឡើយ ទើបតែពេលនេះមានកើតចោរកម្មនៅបរិវេណកន្លែងយើង ។ ហេតុនេះខ្ញុំត្រូវការរកមុខចោរលួចនោះឱ្យឃើញ ។ បើបងប្អូនណាបានជាជ្រុលលួចទៅហើយសុំនិយាយតាមត្រង់ចុះ ។ បើមិនដូច្នេះទេតែបើខ្ញុំរកឃើញរបស់ដែលបាត់នោះនៅក្នុងផ្ទះក្តី ក្រៅផ្ទះរបស់បងប្អូនណា ខ្ញុំនឹងសុំធ្វើទោសផ្ទាល់ដៃខ្ញុំតែម្តង ហើយកុំថាខ្ញុំកាចឱ្យសោះ!ខ្ញុំសួរថាស្តាប់បានទេ ? ពួកទាំងនោះឆ្លើយគ្រប់គ្នាថាបាទស្តាប់បានហើយ!ខ្ញុំក៏ប្រកាសតទៅទៀតថា : ខ្ញុំសុំទុកពេលឱ្យ១០នាទី សម្រាប់គិតឱ្យវែងឆ្ងាយបន្តិច ប៉ុន្តែបើគ្រប់១០នាទីហើយគ្មានបងប្អូនណាទទួលសារភាពទេ ខ្ញុំនឹងចាត់ការទៅតាមច្បាប់ !

១០នាទីកន្លងទៅ ខ្ញុំចាត់ឱ្យមនុស្សទោសទាំងអស់បំបែកគ្នាជាបួនក្រុម ទើបខ្ញុំចាត់ឱ្យក្រុម

ណានៅខាងកើត ឱ្យទៅរកទិសខាងលិច ។ ក្រុមខាងលិចឱ្យទៅរកខាងកើត ។ ក្រុមខាងត្បូងឱ្យទៅរកខាងជើង ។ ឯក្រុមខាងជើងឱ្យទៅរកខាងត្បូងវិញ ។ ខ្ញុំថា ក្នុងរយៈពេលពីពីរទៅ៣ម៉ោង ត្រូវនាំដំណឹងមកប្រាប់ខ្ញុំវិញ ។ ក្រោយពេលដែលបានចាត់ឱ្យទៅអស់ហើយ ហើយខ្ញុំនៅរង់ចាំទទួលលទ្ធផល ។

ប្រមាណជាជាងពីរម៉ោង នៅវេលាដែលក្រឡេកឃើញជនពីរនាក់ ដើរយ៉ាងលឿនសំដៅមកផ្ទះខ្ញុំ ខ្ញុំក៏ក្រោកឡើងទទួល ។ គេនិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា ឃើញចេកនោះ ហើយព្រមទាំងមានខោអាវពីរសម្រាប់និងប៉ោតប្រេងកាតមួយផង លាក់នៅក្រោយផ្ទះអាន់បាឱក ចំនួនប្រហែល ១០០ម៉ែត្រ ។ ឮដូច្នេះ ខ្ញុំក៏ទៅជាមួយអ្នកពីរនាក់នោះទៅដល់ទីកន្លែង ក៏បានឃើញច្បាស់នឹងភ្នែកមែន ។ ទើបខ្ញុំប្រើគេឱ្យរត់ទៅវាយគងប្រជុំគ្នាជាប្រញាប់ ។ ប្រហែលមួយម៉ោងក្រោយគឺម៉ោង១១ថ្ងៃត្រង់ ដែលជាវេលាជិតដល់ពេលបាយ នៅពេលមនុស្សទោសជួបជុំហើយ បានប្រកាសថា ៖ ថ្ងៃនេះនៅក្នុងបរិវេណយើង មានមនុស្សទោសមានបំណងចង់ធ្វើទូករត់ ។ ហេតុនេះ ខ្ញុំសុំបងប្អូនជួយកិច្ចការនេះឱ្យស្រេច ។ ឥឡូវនេះសុំទៅតាមខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ។ ខ្ញុំនាំអ្នកទាំងនោះទៅផ្ទះឈ្មោះឱក ។ ខ្ញុំសួរទៅឈ្មោះឱកថា ផ្ទះនេះជាផ្ទះនរណា ? ឈ្មោះ ឱកឆ្លើយថា ផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ! ខ្ញុំសួរតទៅទៀតថា បងឯងមានលួចចេកពីរស្ទង ព្រមទាំងសំពត់អាវនិង ប៉ោតទេ ? ឈ្មោះនេះឆ្លើយថា ឥតបានលួចទេ ។ ខ្ញុំនាំសាមីខ្លួន ព្រមទាំងអ្នកឯទៀតទៅកន្លែង នោះ ហើយចង្អុលទៅវត្ថុទាំងនោះហើយសួរថាជារបស់អ្នកណា ? វាឆ្លើយថាមិនមែនរបស់វាទេ ! ខ្ញុំក៏បញ្ជាឱ្យមនុស្សទោសឯទៀតជញ្ជូនរបស់ទាំងនោះទៅឯផ្ទះខ្ញុំវិញ ។ ខ្ញុំបង្គាប់ឱ្យទាំងអស់គ្នាឈរតម្រៀបជាពីរជួរទើបខ្ញុំហៅឈ្មោះឱកឱ្យចេញមកឈរចំពោះមុខខ្ញុំ ។ ទើបខ្ញុំសួរដោយទន់ភ្លន់មុនដំបូងថា ៖ ឱកឯងនិយាយឱ្យត្រង់មកចុះ ខ្ញុំមិនធ្វើបាបអ្វីទេ ឱកឯងដឹងស្រាប់ហើយ ខ្ញុំចូលចិត្តតែមនុស្សល្អ មិនចូលចិត្តមនុស្សរាក្រក់រឹងរូសដាក់ខ្ញុំទេ ខ្ញុំចូលចិត្តធ្វើល្អនឹងមនុស្សគ្នាឯងណាស់ តែខ្ញុំសុំឱ្យឱកឯងនិងបងប្អូនទាំងអស់ស្តាប់សក្តីខ្ញុំឱ្យច្បាស់ តែមានមនុស្សអើពើងារ ខ្ញុំឬប្រួយរករឿងហេតុនឹងខ្ញុំនោះ ខ្ញុំរែងខ្លាចអ្នកនោះហើយព្រមកើងសម្លាប់ថាមនុស្សនោះជា

សត្រូវនឹងខ្ញុំថែមទៀត ! ហើយខ្ញុំក៏ឈប់គោរពរាប់អានអ្នកនោះតទៅទៀត ទុកឱ្យគេធំតែម្នាក់ឯងទៅចុះ ។ ពេលនេះខ្ញុំសុំឱ្យបងឱកឯងប្រាប់ឱ្យត្រង់មកមើល តើខ្លួនបម្រុងនឹងធ្វើទូករត់មែនទេ ? មានបក្សពួកខ្លួនប៉ុន្មាននាក់ ? ឈ្មោះណាខ្លះ ? សុំឱកឯងប្រាប់ឱ្យត្រង់មក វាឆ្លើយបដិសេធថា ពុំបានធ្វើទូកបម្រុងរត់ទេ ! ខ្ញុំសួរបន្ថែមទៅទៀតថា បើដូច្នេះម្តេចក៏មានចេក សំពត់អាវ និង ប៉ោតនៅក្រោយផ្ទះខ្លួន ? ឱ្យខ្ញុំជឿដូចម្តេចកើត ! វាឆ្លើយបដិសេធដដែល ។ ខ្ញុំក៏ដើរចូលទៅជិតហើយពោលបន្ថែមថ្នុងក្រោយថា ប្រាកដជាគ្មានមែនឬ ? រួចខ្ញុំក៏ដាល់មួយដៃភឺបត្រង់ដើមទ្រូងវារួចប្រាប់ថាឆ្លើយឱ្យត្រង់មក ! វានៅតែប្រកាន់ពាក្យមុនថាទេ ទេដដែល ។ តាមពិតវាមិនដឹងមែន ប៉ុន្តែខ្ញុំត្រូវបង្ក្រាបវាឱ្យហើយ កុំឱ្យវាបះបោរទាន់ ខ្ញុំក៏ដាក់ថែមមួយដៃទៀតត្រង់ថ្គាម វាក៏ដួលនៅដីហើយស្រែកអង្វរខ្ញុំ ខ្ញុំក៏ទាត់ថែមមួយជើងចំមុខទៀតរមៀលពីរបីត្រឡប់ ។ ខ្ញុំហៅឱ្យក្រោកឈរឡើង លុះក្រោកឡើងក៏សំពះក្រាបក្បាលដល់ដីដោយពោលថា អត់ទោសកាប៉ូរ៉ាល់ខ្ញុំអត់ធ្វើដូច្នេះទេហើយឥតបក្សពួកទេ ។ ជាការបដិសេធរបស់វា ដែលធ្វើឱ្យខ្ញុំមានកំហឹង ខ្ញុំដាល់ថែមមួយដៃទៀតចំមុខ ចេញឈាមរ៉ាវពីមាត់ពីច្រមុះដួលទៅដីម្តងទៀត ។លុះវាក្រោកឈរឡើងតាមបង្គាប់ខ្ញុំម្តងទៀត ខ្ញុំក៏ចូលទៅជិតវារួចយកដៃទាំងពីរទៅទាញក្បាលមកជិត ហើយខ្ញុំលើកជង្គង់បុកចំកណ្តាលដើមទ្រូងនិងចំមុខវាថែមម្តងទៀត ។ លើកក្រោយនេះអាឱកដួលលែងងើបរួចតែម្តង ដេកផ្ងាពោះនៅកណ្តាលចំណោមមនុស្សទាំងនោះ ។ ទើបខ្ញុំនិយាយដោយកំហឹងខ្លាំងៗថា ៖ នៅក្នុងចំណោមអ្នកទាំងអស់គ្នានេះ នៅមានបក្សពួកអាឱកទៀត ប្រយ័ត្នណា ! ។ បងប្អូនឃើញច្បាស់នឹងភ្នែកស្រាប់ហើយ មិនគួរបើខ្ញុំដែលជាអ្នកទោសដូចបងប្អូនដែរ ហើយទៅវាយដំបងប្អូនអ្នកទោសដូចគ្នាយ៉ាងនេះសោះ ។ នេះមកពីឈ្មោះឱកមិនព្រមឆ្លើយត្រង់ប្រាប់ខ្ញុំ ! ហេតុនេះ ខ្ញុំត្រូវតែធ្វើឱ្យដឹងដៃខ្ញុំ ដែលខ្ញុំមកត្រួតត្រានៅទីនេះគឺលោកទូសទូមេក្រសួងសម្ងាត់លោកចាត់ខ្ញុំមកដើម្បីរក្សាសេចក្តីរៀបរយ ការពារកុំឱ្យមានមនុស្សទោសធ្វើទូករត់ឥឡូវឈ្មោះឱកបានបំពារបំពានប៉ុនធ្វើទូកក្នុងបំណងរត់ទៅដីគោក តើឱ្យខ្ញុំអត់ឱនដូចម្តេចបាន ? ឥឡូវខ្ញុំសម្រេចចិត្តត្រូវបញ្ជូនឈ្មោះឱកទៅជូនលោកធំ តាមតែលោកសម្រេចយ៉ាងណាទៅចុះ ហេតុនេះសុំបងប្អូនបំបែកជួរទៅបាយទឹកចុះ ប៉ុន្តែសុំយកឈ្មោះឱកទៅចងដៃជើងទុកមួយអន្លើសិនចាំព្រឹកស្អែកសឹមបញ្ជូនទៅក្រុង !

លុះស្អែកឡើង ខ្ញុំបានធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍បញ្ជូនឈ្មោះឱកទៅកាន់ទីក្រុងកោះត្រឡាច។ ឈ្មោះឱកត្រូវគេចងជើងដៃដូចសត្វជ្រូកហើយមនុស្សទោសបួននាក់សែងទៅជារបៀបសែងជ្រូកដែរ ព្រមទាំងរបស់ទាំងអស់ គឺចេកពីរស្ទង ខោអាវនិងប៉ោត ដើម្បីជាភស្តុតាង ។ លុះទៅដល់ក្រសួងសម្ងាត់ ក្រឡេកឃើញដូច្នេះ លោកទូសទូបានចុះពីលើផ្ទះមកសួរខ្ញុំថា មានរឿងអ្វី ? ខ្ញុំក៏ជម្រាបលោកវិញតាមដំណើរដែលឈ្មោះឱកមានគម្រោងការធ្វើទូកបម្រុងរត់ តែដោយខ្ញុំដឹងការណ៍ ក៏បំណងរបស់វាពុំបានសម្រេច ។ ខ្ញុំបានទៅចាប់វា ហើយវាចង់តដៃនឹងខ្ញុំ គឺចង់ចាក់ខ្ញុំវិញ ។ លោកងក់ក្បាលរួចទទួលពាក្យពីខ្ញុំ ក៏ដើរឡើងទៅលើទីចាត់ការ ។ ក្រោយនោះបន្តិចឃើញមានសំបុត្រមួយច្បាប់ចេញមកបង្គាប់ឱ្យយកអាឱកទៅទុកឯគុកលេខ៧ ដែលជាកន្លែងធ្វើទារុណកម្មធំបង្អស់នៅកោះត្រឡាច ។ ខ្ញុំនឹកថាគ្រោងការរបស់ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ រួចខ្ញុំត្រឡប់ទៅចាំលោកធំទូសទូឯផ្ទះលោក ដើម្បីជម្រាបពីបក្ខពួករបស់អាឱកដែលនៅសល់បន្ថែមលើសេចក្តីរាយការណ៍ ឱ្យរឹតតែច្បាស់ឡើងទៀត ។ នៅវេលាដែលលោកអញ្ជើញមកដល់ផ្ទះនៅវេលាម៉ោង១១កន្លះខ្ញុំក៏បានរៀបរាប់សព្វគ្រប់ បន្ថែមលើលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៀតដោយសុំឱ្យលោកចាត់ឱ្យទៅចាប់បក្ខពួកវាឈ្មោះទ្រីវ៉ាំងទៀត ។

កន្លងមកបាន៤ថ្ងៃ ខ្ញុំបានឃើញក្រុមសម្ងាត់ពីរនាក់ទៅចាប់ឈ្មោះទ្រី វ៉ាំង ។ ឈ្មោះនេះបានសំពះខ្ញុំ សុំឱ្យជួយធ្វើអន្តរាគមន៍ឱ្យវាផង ខ្ញុំឆ្លើយថា ខ្ញុំអាណិតបងឯងណាស់ ប៉ុន្តែធ្វើម៉េចបើមានអាជ្ញាពីលោកធំមក ឱ្យចាប់យ៉ាងនេះ ។

សូមជម្រាបថា ខ្មែរយើងអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា តែងតែមានធម៌មេត្តាជានិច្ច ប៉ុន្តែនេះជាបញ្ហាស្លាប់រស់របស់ខ្ញុំផ្ទាល់ ខុសពីរឿងធម្មតា នឹងទុកសត្រូវតទៅទៀតពុំបាន ត្រូវតែកម្ចាត់សត្រូវជាមុន កុំឱ្យវាបានសម្រេចតាមគោលបំណងអាក្រក់របស់វាមកលើយើងបាន ។ មុននឹងប្រើឧបាយកលនេះ ខ្ញុំបានគិតហើយគិតទៀតទម្រាំបានសម្រេចចិត្តថាត្រូវតែធ្វើយ៉ាងណាឱ្យពួកនេះខ្ចាតចេញពីកន្លែងខ្ញុំ ។ បួយវិញទៀតពួកឃ្លូនធ្វើស្លូតរកវានោះ វាឥតយោគយល់យើងទេ វារឹតតែសាហាវឃោរឃៅដាក់យើងថែមទៀត យើងនឹងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារវាមិនខាន ។ ម្យ៉ាងទៀតពួកវាទាំងនេះ ជាមនុស្សសាហាវ មិនដឹងជាវាកាន់ប្រើចប្លន់កាប់សម្លាប់គេរស់ប៉ុន្មានរួចទៅហើយទេ ទម្រាំតែចាប់យកមកឱ្យនៅទីនេះបាននោះ ។ ពួកទាំងនេះវែងកានចិត្តគំនិតអ្វីជា

មនុស្សស្លូតបន្តិចសោះហើយ ។ យើងមើលតែសញ្ញាដែលវាសាក់ផ្លាក់ជាប់នឹងសាច់វាតាំងពីរជើងដល់ក្បាលនោះ ក៏អាចយល់បានណាស់ទៅហើយ ។ វាសាក់ជារូបខ្លាដំបងនៅពោះវា គឺវាពិតជាចង់តាំងខ្លួនវាជាខ្លាដំបង ។ បើវាជាខ្លាដំបងហើយវាគ្មានស្គាល់មនុស្សទេ ។ ហើយចំពោះខ្ញុំវិញ ដែលត្រូតត្រាវានោះវាចាត់ទុកដូចជារំពាវាស្រេចទៅហើយ ដែលចាំតែមានឱកាសល្អ វាក៏នឹងលោត្របាក់បង្ហើយជីវិតទៅតែប៉ុណ្ណោះ ។ ឯនៅលើដើមទ្រូងវា វាសាក់ផ្លាក់សាច់ជារូបនាគ គឺវាបានប្រកាសប្រាប់ភ្នែកមនុស្សជាស្រេចហើយថា វាជានាគរាជ វាជាសត្វមានពិសអស្ចារ្យ ដែលមនុស្សត្រូវតែខ្លាច ត្រូវតែរន្ធត់ ។ ដូច្នេះវាលែងមានលក្ខណៈជាមនុស្សហើយ ។ វាជាសត្វយ៉ាងសាហាវបំផុត ។

ព្រោះហេតុតែដូច្នេះ ទើបខ្ញុំត្រូវថែរក្សាពួកវាដែលមានចិត្តសាហាវដូចខ្លាដំបងមានពិសដូចពស់វែកនោះទុកនៅឱ្យនៅទាល់តែវាទះក្បាលយើង ចឹកយើងសម្លាប់នោះទេ ។ ត្រូវតែធ្វើឱ្យវាបាក់ស្បាតមុនឱ្យហើយ ឱ្យវាខ្លាចចុះញ៉មឱ្យហើយ ទើបយើងបានសេចក្តីសុខឥតព្រួយបារម្ភអ្វី ។ ឯការងារដែលត្រូវធ្វើនៅកន្លែងចំការនោះ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅដោយបានចម្រើនល្អលោសជាងមុនដោយឥតមាននរណាហ៊ានបង្អាក់បង្អួចកិច្ចការរបស់ខ្ញុំឡើយ ។ លុះឃើញខ្ញុំធ្វើការបានចម្រើនជាងពីជំនាន់កាប៉ូរ៉ាល់មុន ទើបលោកទូសទូលោកពេញចិត្តបានសរសើរខ្ញុំថា ធ្វើការបានល្អ ។ ព្រមទាំងបានផ្តល់ឱ្យខ្ញុំនូវតែ កាហ្វេ ស្ករស ទឹកដោះគោកំប៉ុង ទឹកដោះគោស្រស់ ដែលជារបស់កម្រកបានទៅទីនោះ ហើយនៅទីនោះគេហាមឃាត់មិនឱ្យមនុស្សទោស មានរបស់ទាំងនេះបរិភោគទេ ប៉ុន្តែដោយអំណាចលោកទូសទូស្រឡាញ់រាប់អានខ្ញុំដោយស្មោះ បានជាខ្ញុំមានសិទ្ធិបរិភោគរបស់កម្រនេះ ។ មួយទៀតលោកធំនេះបានបង្គាប់ឱ្យខ្ញុំចិញ្ចឹមមាន់ និងក្ងានជាច្រើន គឺមាន់ប្រហែល២០០ ក្ងាន៣០ ។ ក្នុងមួយអាទិត្យលក់ពងមាន់ម្តង បានចំនួន១០រៀល ឬ១៥រៀល យកទៅជូនលោកតាមចំនួនពងមានតិចច្រើន ។ ពងមាន់១០លក់បាន២រ.២៥ ឯមេមាន់មួយតម្លៃពី៤រ៥០ទៅ៥រ ។ នៅពេលចង់បរិភោគសាច់មាន់ លោកបង្គាប់បោយឱ្យមកសុំខ្ញុំចាប់យកមាន់មួយឬពីរទៅ ។ ក្នុងមួយខែលោកបើកស្រូវឱ្យពីរបាវរៀងរាល់ខែទុកឱ្យមាន់អាស្រ័យ ។